

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.25.2.61-69>

Fotis Kondoglu

Ajvali, moja domovina

OBJOKOVANJE

Objokujem svojo izropano domovino, Ajvali v Mali Aziji, in z njo svoje toplo gnezdo, odmaknjeno posestvo, na katerem sem živel. To je bil skalnat hrib, polotok, ki so mi ga zapustili dedje; tam zgoraj so od pamtiveka živeli in umirali moji predniki, večinoma so bili menihi. Živeli so mirno in naravno, imeli so ovce, polja, vinograde, vsega po malem. Zdaj ni ugoden trenutek in primerno mesto, da bi povedal, kaj je bil ta otok, kakšno življenje so vodili njegovi prebivalci, kakšna nepopisna lepota ga je krasila, kakšni ljudje kopnega in morja so živeli na njem, opisoval njihove nenavadne zgodbe, nevihte, viharje, ki so ga bičali – in neskajeno srečo, ki jo je izžareval. Zdaj, v žalostinki, ki jo pišem, objokujem njegovo izgubo, toda kako me boli, tega, vem, ne bom mogel nikoli izraziti v besedah.

Kaj naj zapišem na papir, ne da bi se skotrljala vroča solza, ki bi stopila črke? Tvoje ime? Ali kje se je nahajal sveti kraj, kjer si nekoč ležal, na neskončni površini sveta. Kadar priklicujem v misli zlate dni, ki so za vedno izgubljeni, me stiska pri srcu. So bile to mar sanje? Je bil čarobni privid? Kaj je torej ta svet? Sprašujem za toliko drugimi, ki so to že vprašali pred menoj. Ljubljeni kotiček! Sveta gora! Mar mi nisi bil oče, mati in sleherna ljubezen? Kako si se tako odmaknil od mene in se oddaljil, da te oko ne more več razločiti? Pozimi sem se zabaval ob svoji grenkobi nad tvojo izgubo. Mogoče, čisto mogoče je bilo moje srce odrevenelo od snega. Toda zdaj, ko so gore ozelenele, ko jagnjeta blejajo blizu moje pustote, oh, zdaj se je tudi v meni odprla žgoča rana, ki me neusmiljeno trpinči. Razmišljam o pomladi na naših skalnatih gričih in solze mi tečejo iz oči. Kljub temu vem, da tudi ti praznuješ z vonji in zelenjem, kakor praznujejo vse gore tega sveta. Vse pozablja, samo človekovo srce se spominja in krvavi.

Danes sem obstal pred nenadnim prebujenjem narave kot pred nepričakovanim čudežem. Zima nam spregovarja v drugem jeziku. Je kot moški

strogih navad. Njen čas je jezen in severnik se nenehno bije z jugom. Danes piha morjak. Vse je drugačno, kot bi bilo začarano. Sprašujem se, ali bom imel moč živeti, ko se bom postaral, na tem svetu, ki je njegova pomlad neskončna in njegova starost minljiva?

Toda ali nisem kot starec daleč stran od tebe, moja ljubljena gora? Edina izmed vseh gor! Kam naj usmerim korak, da bom našel svoje gnezdo? Proti severniku ali proti zahodniku ali proti jugozahodniku? Škrjanec veselo leta po zraku in njegov sladki spev se sliši, ne da bi ga videli nad poljanami, kot bi pel kakšen dobri angel na nebu. Dobro ve, da je njegovo gnezdo na varnem in da se bo vrnil vanj. Jaz pa sem sirota brez upanja. Hodim med rožami, vetrč sladko šumlja v listju, pod drevjem se razteza zelena senca in v njej se kopa vse; toda v meni je večna zima. Moje srce je kot tista začarana vrtnica, o kateri pravijo, da zacveti samo enkrat.

Sonce gre po svoji poti in moji dnevi minevajo. To me veseli, kajti dnevi, ki minevajo, so črne noči. Počasi se posvečuje moja duša in odhajam k počitku v Gospodu. Ne veselijo me več zemeljske rože, ki jih takole, z enim pihljajem, pomori ostri severnik. Ne venčam si glave z mirto, ki živi le en dan. Vse to so strupeni napoji, ki mi srce osvežijo le za trenutek, potem pa v njem odprejo neozdravljive rane. Le naprej, sijoča zvezda! Nekoč sem bil tako srečen, da sem si želel, da tvoji obrati ne bi bili tako hitri, zdaj pa dobro vidim, da ima nesrečni smrtnik samo en odrešilni pristan: tisti, kamor greš tudi ti počivat vsak večer. Morda se tam daleč spet odprejo njegove oči, ko se bo zdanilo in bo zasijala večna, nepremagljiva zarja.

AJVALIJSKI ZALIVI

To je resnična zgodba, čeprav je podobna igri domišljije.

V anatolskih krajih se nahaja z vseh strani zaprt zaliv, kot bi bil to svet, ločen od preostalega sveta. Od zunaj, z odprtega morja, se ne vidi nič razen nekaj nizkih hribov. Z zahoda ga obliva odprto morje s kopico otočkov, neobljudenih razen enega, največjega, tako imenovanega Moskonisija, na katerem stoji vas. Vmes, med tem otokom in celino, iz katere moli nekakšen polotok in obdaja zaliv, se nahaja njegovo ustje, tako imenovana ožina Taliani, kar v turščini pomeni ribogojnico.¹

Kdor vstopi v to notranje morje, se čudi in strmi, od kod se je zdaj vzel ta svet, ko pa ga sploh ni bilo videti – kot da odpreš čarobna vrata in stopiš skoz-nje. Tam najdeš stvaritev domišljije, polno miru in radosti. Vse je majhno in razločno začrtano, kot narisano s čopičem, položni hribi, nenavadne pečine, rti, peščene plaže, zalivčki, iz katerih izpluje dehteči vetrič, otoček ali dva, kot

¹ Turško *dalyan* (op. prev.).

bi lebdela na vodi, nenavadni čolnici starinske oblike, ki plujejo v najskrivnejših kotičkih zaliva, skratka, vse se zdi kot slepilo domišljije. Saj je vse tako lepo, in ko prideš v ta kraj, občutiš takšno blaženost, da ne bi lagal, če bi rekel, da niti v raju ne bo lepše. Seveda, so še tisti čudežni otoki na oceanu, kjer, tako pravijo, živijo divjaki, toda ne morejo se kosati s temi kraji, ki jih je, poleg tega, da se ponašajo z eksotično lepoto narave, po kateri spominjajo na tiste otoke, Bog postavil na grško morje, kjer bije srce sveta, tik ob Azijo, blizu krajev, kjer vzhaja sonce, na Vzhod² vseh Vzhodov.

Hodiš po praznih obalah, toda ne zdijo se ti prazne, kajti tukaj so živeli najstarejši ljudje, takrat, ko so bili postavljeni temelji sveta. Na pesku uzreš ostanke od ognja med dvema velikima kamnoma iz morja in rdeče lupine od pečenih rakovic, in sam pri sebi pomisliš, da so na tem mestu najbrž južinali Odisej in njegovi tovariši.

Zadaj za malim in praznim rtičem v brezvetrju počiva sveže popleskana ribiška jadrnica, onstran vrvi pa se penijo hladni valovi, ki jih starec severnik žene kot ovce; jadrnica je kakor Argo, ki so jo na kopno privlekli skodrani Jazon in njegovi tovariši. Od tistih časov se niso pretirano spremenili ne njen privihani kljun ne vesla ne ogrodje, kamor sta pripeta jambor in križ, ne gredelj ne veznice, ne oči za srečo in ne morske deklice, ki so naslikane na njenih bokih. Ves njen trup apetitno in sveže diši po soli, kakor je dišala tudi Argo.

Toda tudi ljudje, ki nedaleč stran po turško sedijo drug ob drugem pod nekim obmorskim hrastom, po besedah, gibih in potezah obraza do pike spominjajo na stare Grke, takšne, kot jih vidimo vklesane v marmor ali narisane na vrčih. Od teh neomikanih ljudi poleg navadnih besed – pa še celo te so v čistejši grščini, kot jo govorimo mi izobraženi – slišiš še drugačne, starodavne besede, ki so se ohranile samo v njihovih ustih.

Zgoraj na gorah kot stražnice stojijo samotne cerkvice; sveti Elija stoji najvišje. Pravijo, da so tudi stari Grki visoko, visoko v gorah zidali cerkve, posvečene Apolonu, v katerih so ga častili kot boga, ki daje luč, lahko bi rekli kot sonce, in da so Grki, ko so se pokristjanili, na njegovo mesto postavili preroka Elijo, ker se je tudi on vzpel v nebo, sedeč na ognjenem vozu. Govorijo, da sta Helij in Elija eden in isti, in gradijo kapele po gorskih vrhovih, ker nanje najprej posveti sonce, ko zjutraj vzide.

V morejskih³ krajih sem slišal še neko drugo zgodbo o preroku Eliji:

Nekoč je potoval z neko ladjo, zajel jih je hud vihar, vsi so popadali čez krov in utonili, razen preroka Elije, ki se je rešil in dosegel kopno. Vendar se je, celinec, kakršen je bil, tako zbal morja, da je šel daleč proč, ne da bi se ozrl nazaj, na plečih pa je nesel veslo. Šel je v notranjost, tako daleč, da se ni več videlo morja, in je prispel do ograde, kjer so bili neki pastirji. Vprašal jih je: »Kaj

2 Grška beseda Anatoli pomeni tako vzhod kot Anatolijo oziroma Malo Azijo (op. prev.).

3 Moreja je bilo srednjeveško poimenovanje za Peloponez (op. prev.).

je to?» in jim pokazal veslo. Oni pa so mu odvrnili, da je veslo. Ko je to slišal, se ni ustavil, ampak spet vzel pot pod noge in hodil ves dan, dokler ni prispel do druge vasi, potem pa je spet vprašal: »Kaj je to?» in so mu odgovorili: »Veslo.« Brž je odšel tudi od tam in je dolgo hodil, dokler ni na večer prišel v neki drug kraj, kjer so živeli gorjanci. Pa jih je spet vprašal: »Kaj je to, kar nesem?» Oni pa so mu odgovorili: »Deska!« – ker niso nič vedeli o morju in niso nikdar prej videli vesla. Tedaj se je prerok Elija končno pomiril in se naselil v tistem kraju, sezidal si je hišo vrh hriba. Zato pravijo, da so vse njegove cerkvice na gorskih vrhovih, daleč od morja. To zgodbo sem slišal od celincev, ne od primorcev. V teh krajih, o katerih zdaj pripovedujemo, stojijo cerkvice Aj Liája⁴ pogosto tudi blizu morja, vendar so vedno postavljene na gorskih vrhovih.

Razen cerkvic vrh strmih gora in na samotnih otokih tu in tam vidiš kakšen star, zrušen stolp ali kakšno samotno trdnjavo.

Zaradi vsega tega in zaradi marsičesa drugega menim, da so lepota, zamaknenost in neizrekljiva sreča, ki jih ta dežela prinaša človeku, izjemne in bolj vzvišene od vsega drugega. Po pravici je neki menih s Svete gore, ki je nekaj časa preživel v enem izmed samostanov v tem zalivu, napisal na desko nekega psalterja:

»Kakšno življenje! Kako srečen kraj!
Resnično, tu je pravi raj!«

PASTIR ALEKSIS

V Anatoliji so vse do naših časov živeli starodavni ljudje. Še jaz sem spoznal nekatere izmed njih in videl, kakšnega kova so bili starodavni ljudje, kakršnih danes ni več. Niso se spremenili od starih časov Troje, in prav takšni so bili v času, ko je Konstantinopol slovel kot krščansko kraljestvo, in obdržali so se vse do takrat, ko sem se rodil, torej do časa, ko je vladal sultan Abdul Hamid II. Kasneje takšnih ljudi ni bilo več.

V naši deželi so se rojevali levjesrčni ljudje visoke postave, zato je zaslovela in so jo občudovali po vsej Turčiji in v vseh grških deželah, kot bi bila nova Troja.

Nekoč sem šel v Magnisijo, v neke krščanske vasi, ki ležijo med turškimi in se jim reče *jaur kioja*;⁵ domačini kar niso vedeli, s čim naj me počastijo, ko so izvedeli, od kod sem. Slišali so za tihotapce in se postavljali z efeji,⁶ ki so jih

4 Svetega Elije v lokalnem dialektu (op. prev.).

5 (Iz tur.) neverniške vasi (op. prev.).

6 Efeji so bili vodje zejbeikov, pripadnikov paravojaških tolpe v gorah v otomanskem imperiju – tako Turkov kot Grkov – ki so imeli funkcijo vaških straž, bili pa so tudi banditi in tihotapci (»kontrabandzides«). Tukaj je govor o grških maloazijskih zejbekih in tihotapcih (op. prev.).

poznali po imenih in dejanjih: Tiganitis, Markos, Kanelos, Larezos, Pagidisi, Stelaras, Gimbekas in veliko drugih – tako kot so v časih Troje sloveli, vse do notranjosti celine, hrabri Ahilej, Hektor, Patroklos, Ajant, Odisej, Diomed, in v kasnejših časih Nikiforos Fokas, Janis Cimiskis, Konstantin Paleolog, Markos Bocaris, Kolokotronis, Kicos Dzavelas, Pavlos Melas in drugi.

Med junaki, ki so se rojevali v naši deželi, so bili tudi obrtniki, ki so izdelovali puške, umetelno okrašene, natančno izdelane, zložene do sijaja, pa tudi sloveče nože z vrezanimi vzorčki. Na rezila pa so vrezovali tudi pesmi, ki so jih zložili nožarji, takšne kot tale krvoločna:

Dvesto sem jih ubil sede!
Kaj bo šele, če bom vstal?

Največji mojster med nožarji je bil Fuskas, delaven in vzkipljiv človek gora kot Kutalianos,⁷ ki je govorico krasil z obilico hajduških pesmi; bil je vroče krvi. Zato je imel na delavnici izvesek: Orožarna Vulkan. Imel je glavo Leonida z razmršenimi kodrastimi lasmi, vrat pa širši od telesa enoletnega fantka, poleti in pozimi je delal z razgaljenimi prsmi, z razpeto srjaco. K njemu v delavnico so se hodili pomenkovat junaki, govorili so malo, ampak pretehtano, kakor stari Grki, bili so oblečeni snažno, vedli so se možato. Samo Tirtaj Fuskas je bil zgovornejši, tu in tam je zarjul kot bik in na pamet zrecitiral:

Kicosova mati je ob reki sedela

in druge takšne viže.

Te štorije pa in tudi efeje naših krajev pustimo za kdaj drugič, če bo prilika tako nanesla, in raje spregovorimo o nekih drugih gorjancih, ki so bili do kraja staroveški in neukročeni.

Neki rod takšnih ljudi je izviral iz časov, preden sem se rodil. Bili so iz Janičarske vasi, pastirji. Moja rodbina po materini strani. To je bila bogata vas, godilo se jim je dobro kot Abrahamu, bili so pošteni in blagoslovljeni ljudje, ki se niso učili niti pisati niti obrti, temveč so zgolj pasli ovce in obdelovali polja. Moški in ženske so bili zelo zaljubljivi, nenehno so hodili vasovat, kljub temu da niso zganjali nečednosti in so bile njihove hiše skromne in poštene.

Sredi vasi je imel hišo srenjski načelnik, ne pozabimo pa tudi na cerkev, ki je bila velika, gosposko zidana in okrašena z dragimi predmeti, v njej pa je na svojem širokem tronu sedel sveti Atanazij, aleksandrijski patriarh z mogočno brado, velik mož, okrašen z zlatim felonom,⁸ epitrahilijem⁹ in

7 Panagis Kutalianos je bil v tistem času znamenit rokoborec (op. prev.).

8 Brezrokavno ogrinjalo pravoslavnih duhovnikov, ki pokriva prsi in hrbet (op. prev.).

9 Vezeni ovratni trak, podoben katoliški štoli (op. prev.).

vezenim epigonatijem,¹⁰ čigar stopala so počivala na zlati blazini. Kot oče je blagoslavljal svoje otroke, može in žene, in njihove otroke, dečke in deklice, v knjigi pa, ki mu je ležala na kolenih, so bile zapisane njegove besede, da so jih lahko brali redki pismeni in jih ponavljali drugim, ki niso znali brati. Veleval jim je, naj »se ne pričkajo, ne kradejo, ne jezijo, naj imajo radi svoje žene, hodijo v cerkev in se spominjajo mrtvih, pa jih bo varoval Kristus, h kateremu molimo in ga častimo«.

Pri svetem Tanasisu, svojem očetu, so krščevali otroke, zato je bilo vsem moškim ime Tanasis, večini žensk pa Marija. Te so bile brhke kot enoletni jagenjčki, jedre, polnih prsi, s kitami do pasu, sramežljive, gospodarne in snažne, kot bi njihovo doto izpljunila kača, samo da so se glasno smejale in vpile, s čimer so pohujševale moške.

Tako so ti ljudje složno živeli.

Že od davnih časov smo imeli posestvo, in na njem polja, drevje in precej živine, govedo, ovce in koze. Ko sem bil še majhen, star kvečjemu dve leti, je ovce pasel Aleksis Kapsalis, mlad fant, star kakšnih dvaindvajset let, varovanec in krščenec moje babice. Kadar je prišel gor v izbo, je najprej poljubil roko svoji botri, ženski, podobni mogočnemu paši, ki je po turško sedela na divanu in ga spraševala po živini in drugih rečeh.

Ta Aleksis je ubil Turka in se zatekel k svoji botri, ona pa ga je skrila in ji je pasel ovce. Dvakrat so se celo oglasili turški biriči, ki jih je vodil neki desetnik, in ko so pojedli in popili, kot velewa običaj, so njegovo botro vprašali, ali je kaj hodil tod mimo tisti *kaçak*;¹¹ moja babica pa jih je prebodla s srepim in jeznim pogledom, in Turki so se ji poklonili in jo prosili odpuščenja, da so sploh vprašali. Takšno naravno premoč je izžarevala ta ženska.

V Aleksisovi družini so bili sami pastirji, odkar stoji svet, ker je pastir prvi poklic, ki ga je opravljal človek. Tudi njegov oče je ubil zejbeke in je nekaj let preživel v zaporu, vendar je prišel na prostost živ in je prav tako pasel ovce v vasi. Njegov stric je bil sloviti Markos, ki je bil strah in trepet zaradi svojega junaštva, pa je pobral šila in kopita in odšel na Samos in v druge kraje. Bil je zaprt v temnici, do pasu v vodi, vendar mu je uspelo uiti iz zapora, oborožil je dve barki in se proslavil z velikimi dejanji, prelil je veliko krvi, na kopnem in na morju, dokler ni zla sreča na Siroso pripeljala predenj njegovega sovražnika, ajvalijskega junaka, tihotapca po imenu Tiganitis. Spopadla sta se na siroški čaršiji in trgovine so se zaprle, preden sta se zablistala noža in sta drug drugega zabodla do smrti. Na tlakovce sta se zvalila dva silaka, za katerima so ljudje žalovali in je njuna hrabrost odmevala vse do Konye in Bräile.

Spomnim se torej Aleksisa, njegovega nečaka. Zelo me je imel rad, posajal si me je na kolena in me tako močno božal, da sem jokal; mati in tete pa so ga

10 »Nakolenčnik«, romboidno platno, ki ga pravoslavni škofje in prezbiterji nosijo čez koleno (op. prev.).

11 Tur. ubežnik (op. prev.).

oštevale, ker je bilo njegovo božanje tako divjaško, da me je nežni obraz boled od njegovih grobih šap, ki so imele močen vonj po mleku, ki ga je molzel. On pa se je smehljaj, ne da bi kaj rekel, odganjal je ženske in me štiporamo odnašal v ogrado.

Sedel je na skali in kot pravi Kiklop molzel ovce. Neki drug volčič, mlečnozobi korenjak Menelagos, pa je ovce seganjal k molži. Ko je ovce pomolzel, je potopil roko v golido in jih poškopil, pri tem pa iz sebe izpustil krik, po vsem videzu nekakšen zagovor, ki so si ga predajali vse od starih časov. Obrisal si je z rok mleko, ki se je penilo v golidah, se prekrižal, potem pa vstal, me vzel na roke in me včasih okobal posadil na koštruna, včasih pa je materi ovci vzel dve, tri majhna jagnjeta in jih vlekel za nožice, da bi me zabaval, potem pa jih postavil okrog mene, da so me objela.

Ogrado so z vseh strani obdajale orjaške skale, v daljavi pa se je videlo morje. Ovce so mulile in zvončki so cingljali. Nič drugega nisi slišal, razen kadar je kdo močno kihnil. Vonj, ki se je dvigal od ovčjih bobkov, je bil oster in težek. Ker ovca v vsem prekaša drugo živino, tako koze kot govedo in konje, z mlekom, ker je gostejše, z mesom, ki je slastnejše, z runom, ki daje boljše volno, pa celo z urinom in bobki, ki so močnejši in učinkovitejši.

/.../

Nekega leta, bližal se je december, se je s svojo čredo zadrževal ob morju, v bližini kraja, s katerega so se videli samotni otoki, ki jim pravijo Ekatonisa, ko je uzrl jambornico, zasidrano pri otočku Pera Moshos.

Opoldne je sedel v brezvetrju, blizu Talianija, ko se je od ladje približal čoln in je iz njega skočil Janis Kefalas, ki smo ga že omenili.

Usedla sta se in se pomenkovala. Rekel je Aleksisu, da je s Siroso pretiho-tapil tobak in cigaretni papir, ki ga je skril na Pera Moshosu, in da ju mora pre-peljati na celino in ju spraviti v mesto, potem pa bo moral še enkrat prepluti ožino. Rad bi, da bi mu Aleksis pomagal, da ga ne bi odkrili, saj je on, Aleksis, pravi kralj vseh pašnikov.

Aleksis je z veseljem pristal, iz prijateljstva. V treh, štirih nočeh sta prepe-ljala kar sto velikih zavojev tobaka in na tisoče svežnjev cigaretnega papirja ter jih skrila v votlino v soteski, porasli z robidovjem in divjim bodičevjem.

Čas je mineval, postopoma se je toplilo. Vendar se Kefalas ni prikazal. Aprila je nekoga poslal povedat Aleksisu, naj ga na določeni dan počaka v votlini.

Tako je torej na dogovorjeni dan, še preden se je zdaniilo, odgnal ovce na pašo in odšel k votlini.

Zaklal je jagnje, ga spekel, imel je tudi nekaj skute in sveže pripravljen sir. Zleknil se je pod javor in gledal ladje, ki so obračale, preden so zapeljale v ožino. Svetilniki ob Talianiju so goreli.

Votlina je, kot smo že omenili, ležala v zaraščeni soteski, ki je sekala goro Svetega Janeza. Zazrl se je na odprto morje. Na severu se je med celino in otočki Moskonisia morje zožilo v preliv Taliani, po katerem so se ladje bližale velikemu Ajvalijskemu zalivu. Na zaprtem morju si videl tudi otoček, na katerem se je bohotalo trstičje, kot lebdeči lonec z rožami; to je bil Sveti Janez Krstnik z lepo, staro samostansko zgradbo.

Na pobočjih soteske so se razprostirali gosti oljčni gaji, nanje pa je metala senco gozdnata gora Svetega Janeza.

S kraja, kjer je sedel Aleksis, se je videlo samo na zahod, kjer se je vzpenjala strma pot, tudi ta zarasla. Na eno oljko je obesil plašč, na drugo pa puško; in kot bi vedel, kaj ga čaka, si ni odpasal nabojnice.

Opoldne je zaslišal Kefalasa, kako mu žvižga, in mu je odgovoril. Kmalu ga je zagledal, kako se vzpenja po strmi stezi.

Pozdravila sta se, se usedla po turško in skadila cigareto ali dve.

Kefalas se je zdel nekam žalosten, nekam bled, nekaj je momljal predse in se neprestano oziral k stezi. Toda nedolžni fant ni ničesar posumil.

Kefalas se je usedel na stran, daleč od Aleksisa, in ga na skrivaj pronicljivo opazoval, po lisičje.

Sedla sta k jedi. Medtem ko je Aleksis z rokami trgal meso, se mu je zazdelo, da je zaslišal, kako v gozdu pokljajo vejice, in je privzdignil glavo.

Videl je, da se je Kefalas dvignil in se z enim skokom pognal za oljko, kakšnih deset korakov stran, tam pa obstal ter brž zažvižgal. Iz gozda, z desne strani, pa so mu odgovorili.

Aleksis je med oljkami razločil sedem, osem mož, do zob oboroženih turških biričev, ki so se sklonjeni bližali po pobočju soteske. Zaslišal je, kako se pogovarjajo po turško.

Spredaj je šel desetenik, s pištolo v eni in s sabljo v drugi roki. V istem trenutku je Kefalas s pištolo ustrelil proti Aleksisu, vendar ga ni zadel.

Aleksis je, kot bi trenil, snel puško in skočil v kritje za oljko z debelim debelom. S prvo kroglo je Kefalasu prestrelil nogo. Z drugo kroglo je ubil desetnika, ki se mu je že približal. Preostali Turki so se vrgli med robidovje, streljali so in vpili, da je odmevalo po soteski. Svinčenke so gosto kot toča padale okrog Aleksisa, vendar ga ni nobena zadela. Kefalas se je z ranjenimi nogami, bled kot sveča, skotrljal po bregu in se poskušal rešiti.

Borili so se več kot pol ure. Krogle so udarjale ob velike kamne in jih drobile, zemlja se je sipala Turkom na glave, kot bi bili odkopani iz groba.

Bilo jih je sedem, trije so bili ubiti in še eden ranjen v vrat, z dlanjo si je poskušal zamašiti rano. Toda borili so se hrabro.

Oljko je zadelo vsaj sto krogel, njene korenine so bile raztreščene, plašč je bil prerešetan, od kamnov in razorane zemlje pa se je dvigal gost oblak prahu.

Sredi vsega tega pa je klečal Aleksis, pravi tiger, boril se je, še kako živ! Sonce, drevje in vse stvarstvo niso bila nič v primerjavi z njegovim junaštvom!

Pot mu je kapljal z las in zlate brade kot rosa, ki kaplja z dišečega drevesa! Nesnaga se mu je prilepila na lepi obraz, vratna žila mu je utripala in se napenjala kot lok!

Nož je odložil poleg sebe na travo. Njegove roke so streljale in polnile puško, ne da bi sploh hitele, kot bi bil kralj na svojem prestolu, kot bi imel v rokah veliko oblast.

Njegovi nedolžnost in skromnost sta se na lepem spremenili v ogenj, ki bi lahko sežgal ves svet. Ni ga mučila niti jeza niti sovraštvo niti zamera, temveč je bil miren in spokojen. Toda mladost in junaštvo sta potrebovala boj, kakor orel potrebuje nevihto in strele, da bi začutil pogum.

Ko so Turki videli, da je večina, z desetnikom vred, že padla, so, namesto da bi jim uplahnil pogum, čisto podivjali, vstali so in streljali stoje.

Aleksisu je zmanjkalo krogel. Zgrabil je nož in planil nadnje.

Krogle so mu kot toča prerešemale telo, nekatere prsi, druge trebuh, tretje pa ude. Vendar glave niso zadeli, in namesto da bi omahnil na tla, je naredil še nekaj korakov, se vrgel na Turka in mu z nožem razčesnil glavo, potem pa je malo naprej padel vznok in izdihnil dušo.

Turki so najprej odrezali glavo izdajalcu Kefalasu, ki je bil že dolgo mrtev, potem pa pristopili k Aleksisu, da bi obglavili še njega. Ker pa so bili preprosti ljudje, so molče obstali in občudovali njegovo lepoto, saj je njegova glava ostala nedotaknjena in mirna, kot bi spal. Nazadnje pa so mu jo le odrezali in jo odložili k drugim.

Pokopali so vsa trupla razen Kefalasovega in nasipali gomilo nad jamo, v katero so položili desetnika Mustafo efendija iz Konye, da bi mu izkazali poslednjo čast. Potem sta dva privzdignila ranjenca, tretji pa jim je sledil, v rokah pa je za lase nesel glavi, po eno v vsaki, in tako so se spustili na obalo.

Ravno takrat je mimo plula vojna ladja. Zavpili so ji, naj skrene k obali, in kapitan je ponje poslal čoln. Ladja je prihajala iz Vlahije in je bila last kapitana Nikolasa Kondoorgisa, ki so mu pravili Grica. Mornarji so se zgrozili, ko so zagledali okrvavljene Turke in hropečega ranjenca, še bolj pa, ko se je na ladjo povzpел Turek, ki je privzdignil krvavi glavi in ju vrgel na palubo.

Ob sončnem zahodu so jih pripeljali v Ajvali in po mestu je završalo, da so pri Sveti Petki ubili Janisa Kefalasa in Aleksisa Kapsalisa.

Glavi so balzamirali in ju obesili na glavarjevo hišo ljudem v svarilo.

Prevedla Lara Unuk